

ประเด็นการเมือง ฉบับที่ E48		10 ต.ค.68	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น กำแพงบนสันปันน้ำ	กำแพงบนสันปันน้ำ: กลยุทธ์ชายแดนไทยท่ามกลางเกมอำนาจมหาอำนาจในอินโดจีน		
ประเด็นสำคัญ	- การตัดสินใจของไทยท่ามกลางวิกฤต - บริบทประวัติศาสตร์: ปมปัญหาที่ไม่มีวันจบ - การแทรกแซงของมหาอำนาจ: สหรัฐและจีน - บทบาทของจีน อิทธิพลแบบ "รักษาทำที่ที่เป็นธรรมและยุติธรรม" - การเจรจาและข้อตกลงหยุดยิง - มิติน้ำมันคงของโครงการรั้วชายแดน - ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ - ด้านการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ - บทสรุปชายแดนในยุคแห่งการแข่งขันมหาอำนาจ		

กำแพงบนสันปันน้ำ: กลยุทธ์ชายแดนไทยท่ามกลางเกมอำนาจมหาอำนาจในอินโดจีน

การตัดสินใจของไทยท่ามกลางวิกฤต

เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2568 สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) อนุมัติหลักการสร้างรั้วกันชายแดนไทย-กัมพูชา พร้อมงบประมาณเบื้องต้น 864 ล้านบาท การตัดสินใจครั้งนี้มีขึ้นแค่เพียงโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานตามแนวชายแดนเท่านั้น แต่เป็นการตอบสนองต่อวิกฤตการณ์ความมั่นคงที่ปะทุขึ้นรุนแรงในช่วงกรกฎาคม 2568 ที่ผ่านมา

โครงการนี้เกิดขึ้นภายหลังจากเหตุการณ์ความขัดแย้งบริเวณชายแดนที่ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็ว เริ่มจากเหตุปะทะเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2568 ซึ่งนำไปสู่การเผชิญหน้าทางทหารอย่างเต็มรูปแบบ ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 38 คน และประชาชนอพยพย้ายถิ่นกว่า 300,000 คน

บริบทประวัติศาสตร์: ปมปัญหาที่ไม่มีวันจบ

รากเหง้าของความขัดแย้ง ข้อพิพาทชายแดนระหว่างไทยและกัมพูชามีต้นกำเนิดจากสนธิสัญญาฝรั่งเศส-สยาม พ.ศ. 2447 และ 2450 ที่กำหนดเขตแดนระหว่างราชอาณาจักรสยาม (ไทยในปัจจุบัน) กับอินโดจีนฝรั่งเศส (ซึ่งรวมถึงกัมพูชาในปัจจุบัน) แผนที่มาตราส่วน 1:200,000 ที่เป็นผลจากสนธิสัญญาดังกล่าวมีความคลาดเคลื่อนจากเส้นสันปันน้ำจริงในหลายจุด ทำให้ทั้งสองประเทศตีความแนวเขตแดนไม่ตรงกัน

จุดเปลี่ยนสำคัญในปี 2568 ความตึงเครียดเริ่มเพิ่มขึ้นในช่วงต้นปี 2568 เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ เกิดเหตุการณ์ทหารไทยห้ามนักท่องเที่ยวชาวแกมพูชาร้องเพลงชาติแกมพูชาบริเวณปราสาทตาเมือนธม ตามด้วย เหตุศาลาตรีมุขไฟไหม้เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2568 เหตุการณ์ปะทะครั้งรุนแรงเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2568 บริเวณสามเหลี่ยมมรกต (ช่องบก) มีทหารแกมพูชาเสียชีวิต 1 นาย ทำให้ความสัมพันธ์ทวิภาคีเข้าสู่ภาวะตึงเครียดในระดับสูง

การปะทุของวิกฤตกรกฎาคม 2568

การแทรกแซงของมหาอำนาจ: สหรัฐและจีน

บทบาทของสหรัฐอเมริกา การทูตแบบ "Big Stick" การใช้นโยบายการทูตของสหรัฐอเมริกา โดยประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ แนวทางนี้เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากแรงกดดันทางเศรษฐกิจ เช่น การขู่ว่าจะใช้มาตรการคว่ำบาตรทางการค้าและภาษีศุลกากร เพื่อบังคับให้เกิดการหยุดยิงระหว่างสองประเทศที่ไม่ได้ระบุชื่อ กลยุทธ์หลักคือการใช้ผลที่ตามมาทางเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุผลทางการเมืองตามที่ต้องการ แสดงให้เห็นถึงความเต็มใจที่จะใช้อิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญเพื่อส่งผลต่อความขัดแย้งระหว่างประเทศ สิ่งนี้เน้นย้ำถึงกรณีเฉพาะของสหรัฐฯ ที่ใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจเป็นวิธีการในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ มีบทบาทสำคัญในการบังคับให้ทั้งสองประเทศหยุดยิง โดยขู่ว่าจะระงับการเจรจาการค้าและจะกำหนดภาษีนำเข้าสินค้าจากทั้งสองประเทศในอัตรา 36% หากไม่หยุดการสู้รบ

แนวทางของสหรัฐคือการใช้อิทธิพลทางเศรษฐกิจเพื่อบังคับให้ได้ผลลัพธ์ที่รวดเร็ว สะท้อนนโยบายที่ต้องการ "การแก้ไขด่วน" และการใช้ "อำนาจต่อรอง" มากกว่าการสร้างกรอบการทำงานระยะยาว

การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ศาสตราจารย์ Sophal Ear จาก Arizona State University ระบุว่า "วิกฤตครั้งนี้เป็นการทดสอบอิทธิพลของอเมริกาและจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างแท้จริง สำหรับสหรัฐอเมริกาเป็นพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่งต่อการรักษาแสนยานุภาพทางทหารและการทูตของอเมริกาในภูมิภาค"

บทบาทของจีน: อิทธิพลแบบ "รักษาทำที่ที่เป็นธรรมและยุติธรรม "

ตรงกันข้ามกับสหรัฐ จีนไม่ได้ใช้วิธีการข่มขู่ แต่เลือกวิธีเสริมสร้างบทบาทผู้ไกล่เกลี่ยที่เป็นกลาง โดยสนับสนุนให้มีการระงับข้อพิพาทผ่านกระบวนการทางกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับท่าทีของ กัมพูชา จีนแสดงจุดยืนว่าจะรักษาทำนองที่เป็นธรรมและยุติธรรม พร้อมส่งเสริมการเจรจาเพื่อสันติภาพในแบบที่คำนึงถึงความสะดวกสบายของทั้งสองฝ่าย และพร้อมที่จะเล่นบทบาทสร้างสรรค์เพื่อบรรลุลการหยุดยิงที่ยั่งยืน

จีนมีแรงจูงใจหลายประการในการเข้ามาใกล้เคียง โดยเฉพาะการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานในแม่น้ำโขง ความขัดแย้งครั้งนี้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเชื่อมโยงระหว่างจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แผ่นดินใหญ่ตามแนวระเบียงเส้นทางสายไหม การออกแบบกลยุทธ์ของจีน การเชื่อมบทบาททหารระหว่างจีนกับกัมพูชา (Golden Dragon) เมื่อปลายเดือนพฤษภาคม ถูกมองว่าเป็นสัญลักษณ์ของการสนับสนุนจากปักกิ่ง ซึ่งช่วยเสริมขวัญและความมั่นใจในท่าทีการป้องกันของรัฐบาลกัมพูชา การเจรจาและ

ข้อตกลงหยุดยิง การประชุมที่ปุมตราจายา วันที่ 26 กรกฎาคม การโพสต์ของโดนัลด์ ทรัมป์ผ่านทวิตเตอร์ได้ผลักดันให้ทั้งสองประเทศนัดเจรจาด่วนที่มาเลเซีย มีการประชุมสามฝ่าย ได้แก่ ภูมิธรรม เวชยชัย (รักษาการนายกรัฐมนตรีไทย) ฮุน มาแนต (นายกรัฐมนตรีกัมพูชา) และอันวาร์ อิบราฮิม (นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย ในฐานะประธานอาเซียน) การเจรจามี

ผู้แทนจากสหรัฐ (เอกอัครราชทูต Edgard Kagan) และจีน (เอกอัครราชทูต Ouyang Yujing) เข้าร่วมในฐานะผู้ร่วมอำนวยความสะดวก ทั้งสองฝ่ายบรรลุข้อตกลงหยุดยิงแบบไม่มีเงื่อนไขเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2568 มีผลบังคับใช้เวลาเที่ยงคืน และมีการตั้งคณะกรรมการจัดการเขตแดนร่วม (JBC) เพื่อดำเนินการเจรจาต่อ

มิติความมั่นคงของโครงการรื้อชายแดน

วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ โครงการรื้อกันชายแดนไทย-กัมพูชามีวัตถุประสงค์หลายประการ ได้แก่ การป้องกันการรุกล้ำอธิปไตย ได้แก่ การสร้างเครื่องหมายทางกายภาพที่ชัดเจนของเขตแดน การลดความคลุมเครือในการตีความแนวเขตแดน และการป้องกันการก่อสร้างหรือการตั้งฐานทัพในพื้นที่พิพาท การควบคุมการเคลื่อนย้าย ได้แก่ การป้องกันการลอบวางทุ่นระเบิดในเขตแดน การควบคุมการข้ามแดนอย่างเป็นระบบ รวมถึงการลดโอกาสเกิดเหตุปะทะโดยไม่ตั้งใจ การเตรียมพร้อมทางทหาร ด้วยการสร้างเส้นป้องกันขั้นแรกในกรณีเกิดความขัดแย้ง ด้วยการอำนวยความสะดวกในการติดตามเผ่าระวัง เพื่อเพิ่มเวลาในการตอบสนองต่อภัยคุกคาม

ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ระดับทวิภาคี: ไทย-กัมพูชา นักวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สรุปลักษณะ กาญจนขุนดี จำแนกความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชาออกเป็น 3 ระดับ: รัฐต่อรัฐ, รัฐบาลต่อรัฐบาล, และประชาชนต่อประชาชน โดยระดับรัฐต่อรัฐมีความร่วมมือมากกว่าความขัดแย้ง ยกเว้นเรื่องเขตแดนซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ **ความเสียหายทางเศรษฐกิจ** สถาบัน Krung Thai COMPASS ประเมินว่าความขัดแย้งส่งผลกระทบผ่าน 3 ช่องทางหลัก คือ การค้าชายแดน การท่องเที่ยว และการลงทุน คาดว่าความเสียหายอย่างน้อย 17,000 ล้านบาทต่อเดือน การค้าชายแดนคิดเป็นสัดส่วนสูงถึง 48% ของมูลค่าการค้าระหว่างไทยและกัมพูชาทั้งหมด โดยในช่วง 5 เดือนแรกของปี 2568 มีมูลค่า 80,723 ล้านบาท

ระดับภูมิภาค ความท้าทายของอาเซียน วิฤตการณ์นี้เผยให้เห็นข้อจำกัดของอาเซียนในการจัดการข้อพิพาทภายในภูมิภาค เลขาธิการอาเซียน เกา กิม ฮวน เป็นชาวกัมพูชา ทำให้ไทยไม่มั่นใจว่าเขาจะเป็นคนกลางที่เป็นกลาง แม้ว่ามาเลเซียจะประสบความสำเร็จในการไกล่เกลี่ยให้หยุดยิง แต่การกระทำนี้แสดงให้เห็น

ว่าอาเซียนยังสามารถมีบทบาทที่มีความหมายเมื่อเกิดความขัดแย้ง แต่คำถามยังคงอยู่ว่า อาเซียนสามารถแก้ไขความขัดแย้งของตนเองตามหลักการของตนได้หรือไม่

ด้านการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์

โมเดลอิทธิพลที่แตกต่างกัน ความแตกต่างนั้นชัดเจน: สหรัฐต้องการการแก้ไขที่รวดเร็วและอำนาจต่อรอง ในขณะที่จีนเลือกอิทธิพลที่ช้าแต่แน่นอนและการมีอยู่อย่างต่อเนื่อง แต่ทั้งสองมหาอำนาจต่างแสวงหาที่จะหล่อหลอมระเบียบภูมิภาค และทั้งคู่ต่างเฝ้าติดตามอย่างใกล้ชิดขณะที่มาเลเซียอำนวยความสะดวก

นัยสำคัญต่อไทย การสร้างรั้วชายแดนของไทยมีนัยสำคัญในบริบทภูมิรัฐศาสตร์ ประกอบด้วย **การรักษาความสมดุลทางยุทธศาสตร์** ไทยต้องรักษาสมดุลระหว่างการเป็นพันธมิตรทางทหารของสหรัฐและการมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ดีกับจีน ทั้งนี้ การสร้างรั้วเป็นการแสดงจุดยืนว่าไทยพร้อมปกป้องอธิปไตยด้วยตัวเอง เป็นการส่งข้อความต่อกัมพูชาและจีน โดยในการสร้างรั้วบริเวณชายแดนเป็นการแสดงความมุ่งมั่นของไทยที่จะไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงสถานะโดยอาศัยกำลัง ซึ่งถือเป็นการตอบโต้อิทธิพลที่เพิ่มขึ้นของจีนในกัมพูชา **ความท้าทายภายใน** ความขัดแย้งชายแดนเผยให้เห็นรอยร้าวระหว่างรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งกับความสัมพันธ์ที่ระมัดระวังกับกองทัพ นายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ต้องการการแก้ไขปัญหาด้วยการเจรจาอย่างสันติ แต่กองทัพไทยมีท่าทีที่เข้มแข็งต่อกัมพูชา

ข้อจำกัดและความท้าทาย แบ่งได้เป็น 2 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นทางเทคนิค ได้แก่ ความยาวของชายแดน ไทยและกัมพูชามีชายแดนร่วมกันประมาณ 803 กิโลเมตร การสร้างรั้วตลอดทั้งแนวต้องใช้งบประมาณและเวลาจำนวนมาก **ภูมิประเทศที่ทุรกันดาร** พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าเขาและภูเขาสูง ทำให้การก่อสร้างมีความท้าทาย **ประเด็นสิ่งแวดล้อม** ร้วอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและการเคลื่อนย้ายของสัตว์ป่า **ประเด็นทางการเมือง ได้แก่ การยอมรับระหว่างประเทศ:** การสร้างรั้วในพื้นที่พิพาทอาจถูกมองว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงสถานะโดยใช้กำลัง **ความไม่ไว้วางใจที่สั่งสม** ความไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐบาลไทยและกัมพูชายังคงอยู่ในระดับสูง และประเด็นนี้กลายเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการเมืองภายในของทั้งสองประเทศ ทำให้ปักกิ่งต้องทำมากกว่านี้เพื่อกลับฟื้นความสัมพันธ์ที่เลวร้ายลงในช่วงไม่กี่เดือนที่ผ่านมา

บทสรุปชายแดนในยุคแห่งการแข่งขันมหาอำนาจ

การตัดสินใจสร้างรั้วชายแดนไทย-กัมพูชาสะท้อนให้เห็นความซับซ้อนของความมั่นคงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21 มากกว่าที่จะเป็นเพียงโครงการโครงสร้างพื้นฐาน มันเป็นเครื่องหมายของการเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในภูมิภาค

การหยุดยั้งที่ประกาศระหว่างไทยและกัมพูชาเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคมมีความโดดเด่นไม่ใช่เพราะวิธีที่มันยุติการสู้รบ แต่เพราะมันเปิดเผยสถาปัตยกรรมของอิทธิพลที่กำลังหล่อหลอมสันติภาพในปัจจุบัน สำหรับไทย ความท้าทายคือการรักษาความสมดุลระหว่าง **การปกป้องอธิปไตย** โดยไม่สร้างความแตกแยกที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นกับกัมพูชา **การรักษาความสัมพันธ์** กับทั้งสหรัฐและจีนโดยไม่ถูกมองว่าเอนเอียงข้างใดข้างหนึ่ง และ **การแก้ไขข้อพิพาท** ผ่านกลไกทวิภาคีและอาเซียน โดยไม่ปิดประตูต่อความช่วยเหลือจากภายนอก

รั้วชายแดนอาจป้องกันการรุกรานทางกายภาพได้ แต่มันไม่สามารถสร้างความไว้วางใจว่าความขัดแย้งจะสงบลงได้ในที่สุดแล้ว สันติภาพที่ยั่งยืนจะต้องมาจากการเจรจาที่จริงจัง การยอมรับร่วมกันในหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศ และความเข้าใจว่าในโลกที่มหาอำนาจแข่งขันกัน ประเทศขนาดกลางอย่างไทยและกัมพูชา

ผลประโยชน์ร่วมกันในการรักษาเสถียรภาพและการพึ่งพาอาศัยกัน ในขณะที่การยิงอาจหยุดลงแล้ว แต่คำถามยังคงอยู่: อาเซียนสามารถแก้ไขความขัดแย้งของตนเองตามหลักการของตนได้หรือไม่? หรือภูมิภาคจะกลายเป็นสนามแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ ที่ซึ่งความปลอดภัยของประเทศเล็กๆ ขึ้นอยู่กับความสมดุลที่เปราะบางระหว่างผู้ที่ "แสดงตัวอย่างโจ่งแจ้ง" และผู้ที่ "รักษาท่าทีที่เป็นธรรมและยุติธรรม"? คำตอบของคำถามนี้จะกำหนดไม่เพียงแค่อนาคตของชายแดนไทย-กัมพูชาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงอนาคตของระเบียบภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย

บทความนี้จัดทำขึ้นโดยอิงจากข้อมูลและการวิเคราะห์จากแหล่งข่าวต่างประเทศและในประเทศ ณ วันที่ 7 ตุลาคม 2568

พ.อ.หญิง จันทิรา นาคบุญนำ

อจ.กก.กม.สมย.วทบ.

เอกสารอ้างอิง

1. 2025 Cambodian–Thai border crisis [Internet]. Wikipedia; 2025 Oct 4 [cited 2025 Oct 7]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/2025_Cambodia–Thailand_border_conflict
2. Krung Thai COMPASS ประเมินผลกระทบจากความขัดแย้งไทย-กัมพูชา [Internet]. Thai Publica; 2025 Jul 30 [cited 2025 Oct 7]. Available from: <https://thaipublica.org/2025/07/krungthai-compass-assesses-the-impact-of-the-thai-cambodian-conflict/>
3. ครม. เคาะงบกองทัพ 864 ล้านบาท ป้องกันชายแดนไทย-กัมพูชา [Internet]. เดลินิวส์; 2025 Sep 30 [cited 2025 Oct 7]. Available from: <https://www.dailynews.co.th/news/5161744/>
6. ที่ประชุม สมช.อนุมัติหลักการสร้างรั้วชายแดนไทย-กัมพูชา [Internet]. Thai PBS; 2025 Oct 2 [cited 2025 Oct 7]. Available from: <https://www.thaipbs.or.th/news/content/357184>
7. China Calls on Cambodia and Thailand to Resolve Border Conflict [Internet]. The Diplomat; 2025 Aug 15 [cited 2025 Oct 7]. Available from: <https://thediplomat.com/2025/08/china-calls-on-cambodia-and-thailand-to-resolve-border-conflict/>

ท่านสามารถสืบค้นข้อมูลย้อนหลังได้ โดยการสแกน QR Code

